

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการเชิงบรรยาย (Descriptive Research) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยสุราที่เข้ารับการรักษาแบบผู้ป่วยนอกในสถาบันจิตเวชศาสตร์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ป่วยสุราที่เข้ารับการรักษาแบบผู้ป่วยนอกในสถาบันจิตเวชศาสตร์ ทั้งเพศ ชายและหญิง ซึ่งสถิติย้อนหลัง ปีงบประมาณ 2548 มีผู้ป่วยจำนวน 508 คน เลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 ถึงวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2549 ได้จำนวน 96 คน ตามคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นผู้ป่วยสุราที่เข้ารับการรักษาสุราในสถาบันจิตเวชศาสตร์ ที่ได้รับการวินิจฉัยตามเกณฑ์ของ DSM- IV
2. เป็นผู้ป่วยที่มีสติสัมปชัญญะ
3. ยินดีให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
4. เข้ารับการรักษาเป็นเวลาอย่างน้อย 1 สัปดาห์

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยสุราที่เข้ารับการรักษาแบบผู้ป่วยนอกในสถาบันจิตเวชศาสตร์ ประกอบด้วยข้อมูลที่ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ขั้นตอนการบำบัดรักษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ และเติมคำลงในช่องว่าง

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดของBecker (1974) ข้อคำถามมีลักษณะเป็นข้อความบอกเล่า ให้ครอบคลุมเนื้อหา แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ การรับรู้ต่อโอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค การรับรู้ความรุนแรงของโรคจากการดื่มสุรา การรับรู้ประโยชน์ของการดูแลตนเอง การรับรู้อุปสรรคของการดูแลตนเอง และสิ่งกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติ ลักษณะคำถามแต่ละข้อมีให้เลือก คำตอบเดียวที่ตรงกับความคิดเห็น ความรู้สึกของผู้ตอบ ซึ่งมีทั้งที่มีความหมายในทางบวกและทางลบ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งเป็น 4 ระดับคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วยมาก ไม่เห็น ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

คำถามทางด้านบวก

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าคะแนน	4	คะแนน
เห็นด้วย	ค่าคะแนน	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ค่าคะแนน	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าคะแนน	1	คะแนน

คำถามทางด้านลบ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าคะแนน	1	คะแนน
เห็นด้วย	ค่าคะแนน	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ค่าคะแนน	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าคะแนน	4	คะแนน

การประเมินผลค่าคะแนนเฉลี่ยรายข้อ ใช้เกณฑ์การประเมิน ของวินัสและสมจิต(2537:23-25) ดังนี้

$$\frac{\text{ค่าคะแนนสูงสุด} - \text{ค่าคะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{4 - 1}{3} = 1$$

ซึ่งผู้วิจัยได้นำเกณฑ์ดังกล่าวมาใช้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 3.01-4.00	หมายถึง	มีความเชื่อด้านสุขภาพอยู่ในระดับสูง
ค่าเฉลี่ย 2.01-3.00	หมายถึง	มีความเชื่อด้านสุขภาพในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.00-2.00	หมายถึง	มีความเชื่อด้านสุขภาพในระดับต่ำ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัว เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดการสนับสนุนทางสังคมของHouse (1985) ประกอบด้วย 4 ประเภทคือ การสนับสนุนทางสังคมทางด้านอารมณ์ การสนับสนุนทางสังคมด้านการประเมิน การสนับสนุนทางสังคมด้านข้อมูลข่าวสาร และการสนับสนุนทางสังคมด้านสิ่งของหรือบริการ ซึ่งมีทั้งข้อความที่มีความหมายในทางด้านบวกและทางด้านลบ มีลักษณะแบบเลือกตอบ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ คือเป็นจริงมากที่สุด เป็นจริงมาก เป็นจริงปานกลาง เป็นจริงเป็นจริงน้อยที่สุด มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

คำถามทางด้านบวก

เป็นจริงมากที่สุด	ค่าคะแนน	5	คะแนน
เป็นจริงมาก	ค่าคะแนน	4	คะแนน
เป็นจริงปานกลาง	ค่าคะแนน	3	คะแนน
เป็นจริงน้อย	ค่าคะแนน	2	คะแนน
เป็นจริงน้อยที่สุด	ค่าคะแนน	1	คะแนน

คำถามทางด้านลบ

เป็นจริงมากที่สุด	ค่าคะแนน	1	คะแนน
เป็นจริงมาก	ค่าคะแนน	2	คะแนน
เป็นจริงปานกลาง	ค่าคะแนน	3	คะแนน
เป็นจริงน้อย	ค่าคะแนน	4	คะแนน
เป็นจริงน้อยที่สุด	ค่าคะแนน	5	คะแนน

การประเมินผลค่าคะแนนเฉลี่ยรายข้อ ใช้เกณฑ์การประเมิน ของวินัสและสมจิต (2537:23-25) ดังนี้

$$\frac{\text{ค่าคะแนนสูงสุด} - \text{ค่าคะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{3} = 1.33$$

ซึ่งผู้วิจัยได้นำเกณฑ์ดังกล่าวมาใช้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 3.68-5.00	หมายถึง	ได้รับสูง
ค่าเฉลี่ย 2.34-3.67	หมายถึง	ได้รับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.00-2.33	หมายถึง	ได้รับต่ำ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับ พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยสุราที่เข้ารับการบำบัดรักษาแบบผู้ป่วยนอก ให้ครอบคลุมเนื้อหา จำนวน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งเป็น 3 ระดับคือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติเป็นบางครั้ง ไม่เคยปฏิบัติ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

คำถามการปฏิบัติทางบวก

ปฏิบัติเป็นประจำ	ค่าคะแนน	3	คะแนน
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ค่าคะแนน	2	คะแนน
ไม่เคยปฏิบัติเลย	ค่าคะแนน	1	คะแนน

คำถามการปฏิบัติทางลบ

ปฏิบัติเป็นประจำ	ค่าคะแนน	1	คะแนน
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ค่าคะแนน	2	คะแนน
ไม่เคยปฏิบัติเลย	ค่าคะแนน	3	คะแนน

การประเมินผลค่าคะแนนเฉลี่ยรายข้อ ใช้เกณฑ์การประเมิน ของวินัสและสมจิต (2537)
ดังนี้

$$\frac{\text{ค่าคะแนนสูงสุด} - \text{ค่าคะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{3 - 1}{3} = .66$$

ซึ่งผู้วิจัยได้นำเกณฑ์ดังกล่าวมาใช้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 2.34-3.00	หมายถึง	พฤติกรรมการดูแลตนเองระดับดี
ค่าเฉลี่ย 1.67-2.33	หมายถึง	พฤติกรรมการดูแลตนเองระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.66	หมายถึง	พฤติกรรมการดูแลตนเองระดับต้องปรับปรุง

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ตรวจสอบความตรงของเครื่องมือ (Validity) โดยการให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องในด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ และนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง

2. ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ได้ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาแล้ว ไปทดลองใช้กับผู้ป่วยสุราใน โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และนำข้อมูลจากการทดลองใช้มาวิเคราะห์ความเชื่อมั่นโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟาของครอนบาค (Chronbach's Coefficient) ผลการวิเคราะห์ดังนี้

แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ	ได้ค่าความเชื่อมั่น = .8481
การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัว	ได้ค่าความเชื่อมั่น = .8994
พฤติกรรมดูแลตนเองของผู้ป่วยสุรา	ได้ค่าความเชื่อมั่น = .8657

ส่วนค่าค่าความเชื่อมั่นรายได้แสดงไว้ในภาคผนวก ค

3. นำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ ก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริง

วิธีการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อขออนุมัติดำเนินการแจกแบบสอบถามให้สถาบันรัชฎณรงค์
2. ภายหลังได้รับการอนุมัติแล้วผู้วิจัยเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง ผู้ป่วยสุราที่เข้ารับการรักษาแบบผู้ป่วยนอก ในสถาบันรัชฎณรงค์ ตั้งแต่เดือน โดยเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 ถึงวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2549
3. วิธีดำเนินการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยแนะนำตนเอง อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และออกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่างตอบอย่างอิสระ ซึ่งแต่ละคนจะใช้เวลาประมาณ 30 นาที
4. เมื่อเก็บแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ ของแบบสอบถาม ความครบถ้วนของคำตอบ ถ้าไม่สมบูรณ์จะสอบถามเพิ่มเติมทันที

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามสถิติดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. ใช้ค่า t-test เปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกัน
3. ใช้ค่า F-test สำหรับตัวแปรอิสระที่แบ่งกลุ่มมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป และทดสอบความแตกต่างรายคู่ (Multiple Comparison) โดยวิธีของLeast Significant Difference (LSD)

4. วิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)

5. กำหนดค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Level of Significance) ขอมรับระดับต่ำสุดที่ .05